רבי יוחנן סבר **לא קנה לוקח**. תימה אם כן אמאי אצטריך תקנת אושא דאשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה דלא עשתה ולא כלום (לקמן דף קנט:) וי"ל דמיירי כגון שכתב לה דין ודברים אין לי בפירות נכסיך ובפירות פירותיך ולא כתב בנכסיך דא"כ היה מכרה קיים כדאמר בהכותב (כתובות דף פג. ושם) אי נמי התם קנין פירות דבעל דלא הוי אלא מדרבנן ולא מצרכי לכתוב מהיום ולא הוי כקנין הגוף לכך אצטריך תקנת אושא:

לא קנה לוקח. פי' ריב"ם ויחזרו ליורשי הבן ולא יוכלו לקוחות לומר אנין זבין ואת מפקת כדאמרינן בסוף מי שמת (לקמן דף קנט. ושם ד"ה ולימרו) דאף על גב דהכא לא שייך טעמא דלקמן משום שיאמר הבן אנא מכח אבא דאבא קאתינא דא"כ יקחו אחי האב חלקם כיון שאינו בא מכח אביו אלא מכח זקינו אלא היינו טעמא שיחזרו ליורשי הבן משום דבמיתת הבן נפלו נכסים לפני בנו וכשמת זקינו קנאם הבן בקבר ממילא ואחר כך ירשם בן הבן וקשה דאמר בסמוך מהו דתימא אביו אפילו לגבי בריה נפשיה עדיפא ליה ולא יקחו הלקוחות במיתת האב והלא אם המקח בטל לא יחזרו לאב כי אם ליורשי הבן ויש לומר דשפיר קרי ליה בן בנו נפשיה לגבי לוקח ולא דמי לנכסיי לך ואחריך לפלוני ואחרי אחריך לפלוני דאם מת שני בחיי ראשון יחזרו נכסים ליורשי ראשון ולא אמר כיון שהקנה הגוף לשניה לבסוף הוי כנופל לפניו במיתת השני שהרי לא הקנה לו כלום עד אחר שיזכה שני ואפי' לרב ענן דאמר לעיל (דף קכה:) לירתיי ולא לירתי ירתיי דלדידיה אם אמר נכסיי לך ואחריך לפלוני אם מת שני (ו) לא יחזרו ליורשי שני לא דמי להכא דיותר יש לו לראשון בנכסים מלאב דהתם אם מכר ראשון כל הנכסים מכורים לעולם דהלכתא כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אין לשני אלא מה ששייר ראשון אבל הכא אין האב יכול למכור אלא עד שימות לכך יחזרו ליורשי הבן והתם ליורשי ראשון:

מביא ואינו קורא. פי' בקונטרס מביא משום דלדמתך קרינא ביה ואינו קורא דלא קרינא ביה מן האדמה אשר נתתה לי ומיהא דאי קרינא ביה אדמתך מדרבנן להכי אבל קריאה לא מקנו אדמתך מדרבנן דאינו אלא מן הדין (לעיל דף פג.) משום דמיחזי כשיקרא מן משום דאתי לאפקועי מתרומה ומעשר:

והתניא יחזרו נכסים ליורשי נותן. פירש בקונטרס וקשה לר' יוחנן דאמר קנין פירות בקנין הגוף דמי ומשני תנאי היא דפליגי בקנין פירות אי הוי בקנין הגוף או לא ואין נראה דהרבה תנאים מצינו דפליגי בקנין פירות בהדיא יותר מאלו גבי מוכר עבדו על מנת שישמשנו שלשים יום בחזקת הבתים (לעיל דף ג. ושם) ועוד (ב) דלדבריו לא גרסינן אלא אחריך תנאי היא ונראה דלר"ל פריך דשני אחריך שאני והכי פריך אי אמרת בשלמא דאחריך לא שאני אלא היא דיחזרו ליורשי ראשון הוי טעמא משום דקסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי כר"י (ג) א"ש דמצינו הרבה תנאים דפליגי בהכי אלא אי אמרת דהיא דיחזרו ליורשי ראשון סברא נמי בעלמא דלאו בקנין הגוף דמי והכא משום דאחריך שאני והתניא יחזרו ליורשי נותן והא אין סברא לומר דסבירא ליה דאחריך לאו כלום דלא מצינו פלוגתא בהכי ומשני אלא אחריך תנאי היא כלומר לעולם קמייתא נמי כרים לקיש ואחריך נמי תנאי היא כדמייתי דפליגי רבי ורבן שמעון בן גמליאל באחריך דרבי סבר אחריך לאו כלום היא ולא הקנה לו אלא פירות ורשב"ג סבר אחריך שאני והשתא הוי כולהו כרים לקיש והלכתא כותיה: (גליון. נראה דמייתי שפיר תנאי דע"כ באחריך פליגי אפי' לר"י ולא בקנין פירות אי הוי בקנין הגוף אי לאו דהא טעמא דרשב"ג אין לו לשני אלא מה ששייר הראשון ע"כ משום דאמר אחריך דמשום קנין פירות גרידא פשיטא דלא היה יכול למכור כמו האב דאינו יכול למכור. ע"כ): (רש"א) אבל

אמר רבי יוחנן לא קנה לוקח וריש לקיש אמר [א]קנה לוקח רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח [ב]קנין פירות בקנין הגוף דמי וריש לקיש אמר קנה לוקח [ג]קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי והא איפליגו בה חדא זימנא [ד]דאיתמר המוכר שדהו לפירות רבי יוחנן אמר מביא וקורא וריש לקיש אמר מביא ואינו קורא רבי יוחנן אמר מביא וקורא קסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי וריש לקיש אמר [ה]מביא ואינו קורא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי אמר לך ר' יוחנן אף על גב דבעלמא קנין פירות בקנין הגוף דמי הכא אצטריך סלקא דעתך אמינא אבא לגבי בריה אחולי אחיל קא משמע לן ורבי שמעון בן לקיש אמר אף על גב דבעלמא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי הכא אצטריך סלקא דעתך אמינא כל לגבי נפשיה אפילו במקום בריה נפשיה עדיפא ליה קא משמע לן איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש [ו]דנכסי לך ואחריך יירש פלוני ואחריו יירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה שלישי מת שני בחיי ראשון [ז]יחזרו נכסים ליורשי ראשון ואם איתא ליורשי נותן מיבעי ליה אמר ליה כבר תרגמה רב הושעיא בבבל אחריך שאני וכן רמי רבה בר רב הונא קמיה דרב ואמר אחריך שאני והתניא יחזרו ליורשי נותן תנאי

לא קנה לוקח. אפילו לכשימות האב אחר כך שמעולם לא היו רחוין לבא לידי הבן אלא יחזרו לשאר יורשי האב. ומיהו אם לא מכרן הבן בחיי האב היה מודה רבי יוחנן שאף על פי שמת הבן ואחר כך מת האב אפילו הכי יורשי הבן יורשין את מתנתו ולא יורשי האב אבל גבי מכירה הרי סילק נפשו משעת מכירה וגם לא בא לידו שיוכל הלוקח לזכות מכחו. ובפרק המובל בבבא קמא(ד) מפרש לפלוגתייהו הכי רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח אמר לך כי קתני מתניתין מכר הבן אין לוקח עד שימות האב הא כי מיית אית ליה לוקח דלא מת הבן בחיי האב דאמו להו לידיה דבן בחיי האב דלא אמו לידיה דבן לא שנא מת הבן בחיי האב דלא אמו לידיה דבן הא קנה לוקח אלמא קנין פירות בקנין הגוף דמי וכי זבין לאו דידיה זבין ריש לקיש אמר קנה לוקח אמר לך כי קתני מתני' מכר הבן אין לוקח עד שימות האב כי מיית מיהא אית לוקח לא שנא לא מת הבן בחיי האב דאמו לידיה דבן לא שנא מת הבן בחיי האב דלא אמו לידיה דבן קנה לוקח אלמא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי וכי זבין דידיה זבין: **קנין פירות**. שיש לו לאב כאילו הגוף קנוי לו דמי ולא היה הבן יכול למכור אלא ע"מ דאמו לידיה וכיון דלא אמו לידיה לא קני לוקח ומיהו אם לא מכרן הבן ולא סילק נפשו מהם ומת הבן בחיי האב לכשימות האב יירש בן הבן את זכות אביו שהיה לו בקרקע: **וקורא**. מקרא בכורים דקרינא ביה האדמה אשר נתתה לי ה' (דברים כו): **מביא ואינו קורא**. שאינו יכול לקרות האדמה אשר נתתה לי ומיהו בהבאה

מייב דכתיב [שם] אשר תביא מארצך שהרי שיעבד לו יציקת הקרקע לפירותיו: **אחולי אחיל ליה**. גופא לגמרי וקנין פירות דאית ליה לא ליהוו קנין הגוף. וה"ג הוה מצי למימר דאי איתמר בהא בהא קאמר ר' יוחנן דקנין פירות בקנין הגוף דמי משום דכל לגבי נפשיה אפילו במקום בריה נפשיה עדיפא ליה וכיון דעכב לעצמו פירות שייר בקנין הגוף לעצמו אבל לגבי מוכר שדהו לפירות מודי רבי יוחנן לרים לקיש דקנין פירות שמקנה לאחרים לאו בקנין הגוף דמי דבכל דוכתא נפשיה עדיפא ליה ומשום דשמעינן לה מתירוצה דרים לקיש לא קיים הגמרא לפרש כן. ולר"ל נמי אי איתמר בהא בהא קאמר ריש לקיש משום דאבא לגבי בריה אחולי אחיל אבל לגבי מוכר שדהו לפירות אימא מודי ליה לרבי יוחנן דקנין פירות בקנין הגוף דמי קמ"ל: **מת השני**. אחרי הראשון קנה אלישי: **יחזרו נכסים ליורשי ראשון**. כלומר כשימות הראשון יורשיו יורשין מכחו שהרי לא זיכה לשלישי אלא מכח השני דהא לא קאמר לראשון נכסיי לך ואחריך לפלוני ואם אין פלוני יתנו לפלוני השלישי וכיון דשני לא זכה שלישי נמי לא יקנה אלא יורשי ראשון שיהיו נכסים ואע"ג דלא היו קנוין לראשון אלא לאכול פירותיהן כל ימי חייו דהא קאמר ליה ואחריך לפלוני אפי' הכי כיון דאין אחריך קיים זכו יורשי ראשון בגוף ופירות. אי אמרת בשלמא קנין פירות הוי משום בקנין הגוף אלכך אימא למימר יחזרו ליורשי ראשון שהרי הפירות קנוין לו ובקנין הגוף דמי דאע"ג דהמוכר שדהו לפירות לא קנה בעל הפירות את הגוף משום קנין פירות בקנין הגוף היינו משום דבהדיא פירות מכר לו ולא גוף והרי הוא כמי שאמר לו ואחר אותו זמן יהא הגוף והפירות שלי אבל הכא לא שייר לעצמו כלום אלא לשלישי נתן את הגוף ולראשון ולשני נתן את הפירות וכיון דאיכא תרתי שיש לראשון קנין פירות דבקנין הגוף דמי וגם סילק הנותן עצמו מגוף ופירות אלכך יחזרו ליורשי ראשון אלא אי איתא דלאו בקנין הגוף דמי מאיזה טעם יחזרו לראשון: **יחזרו ליורשי נותן מיבעי ליה**. שהרי לראשון נתן פירות ואין אחריו אים שיקבל לא הגוף ולא פירות הלכך יחזרו לנותן או ליורשיו: **אחריך שאני**. דמשמע דגוף ופירות נתן לראשון הא בהדיא פרים אחריך יירש פלוני והא ליתיה דלירש הלכך ישארו ביד יורשי ראשון דהכי קאמר ליה כל ימי חייך יהא הכל שלך הפרי והגוף ומה שישתייר אחריך יקבל פלוני ואם היה

רואה ראשון יכול למכור הגוף כדלקמן: **והתניא יחזרו ליורשי נותן**. לר' יוחנן פריך אע"ג דאיכא למימר אחריך שאני אפילו הכי יחזרו ליורשי נותן דקנין פירות דראשון לאו בקנין הגוף דמי וכ"ש קנין פירות דעלמא בקנין הגוף דמי וכ"ש קנים לקיש וקשיא לרבי יוחנן:

ה"ג

עין משפט נר מצוה

קטט א ב מיי' פי"ב מהל' זכיה ומתנה הל' יג סמג עשין פב טור שו"ע חו"מ סי' רמז ס"ה:
קנ ג מיי' פ"ד מהלכות בכורים הלכה ו סמג עשין קמ:
קנא ד ה מיי' פי"ב מהל' זכיה ומתנה הל' ז ועיי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף ג:

רבינו גרשום

קנין פירות שיש לאביו עד שהוא חי דמי כמו שגוף הקרקע יהא שלו ולא בא ליד בן הואיל שמת בחייו לפיכך לא קנה לוקח: לאו כקנין הגוף דמי. והגוף ברשות הבן היה להכי קנה לוקח: המוכר שדהו לפירות. ללוקח עד אותו זמן שהתנו: ר' יוחנן אמר מביא בכורים וקורא. מן האדמה אשר נתתה לי אע"ג דפירות בלבד שלו אותו קנין פירות כקנין הגוף של קרקע הוא שלו עד אותו הזמן דמי ויכול לקרות: ריש לקיש אמר מביא וכו'. ולמה להו לאפלוגי תרי זמנא בהכי: אמר לך ר' יוחנן אע"ג. דגבי בכורים קנין פירות כקנין הגוף דמי אפ"ה אצטריך הכא לאשמועינן דלא קנה לוקח דסד"א וראי קנה לוקח דאבא לגביה בריה מחיל ליה למכור אפילו בחייו וקנה לוקח קמ"ל דלא מחיל ולא קנה. וריש לקיש אמר דאע"ג לגבי בכורים בעלמא כו' הכא אצטריך דסד"א דלא קנה לוקח דכקנין הגוף דמי דכל לגבי נפשיה אפי' לגבי בריה נפשיה עדיפא ליה מבריה ולא ניחא ליה למיזבן בחייו ולא קנה לוקח קמ"ל הכא דלגבי בריה מחיל ליה לזבוני שיהו מכוררין במיתת האב וקנה לוקח: איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש. אם אמר שכיב מרע נכסיי לך ואחריך לפלוני ואחריו לפלוני משמע שנתן לראשון ושני הפירות בחייהן והשלישי ידא יורש גוף הנכסים: מת שני. בחיי ראשון כיון שלא באו לידי השני אין לשלישי כלום ושלישי הוא בא מכח שני אלא יחזרו הנכסים ליורשי הראשון הואיל דליתא לאחריך ולשלישי לא מצינן למיתן ליה דהכי לא פקיד המצוה. ואם איתא לריש לקיש דקנין פירות שיהא לראשון לאו בקנין הגוף דמי. אמאי יחזרו ליורשי ראשון כיון דלא הוה ליה קנין הגוף הקרקע כשמת ראשון יחזרו אותו ליורשי אותו שנתן מתחל' מיבעי ליה. אלא מדקאמר ליורשי ראשון ש"מ דקנין פירות שיש לראשון בקנין הגוף דמי וקשיא לריש לקיש: תרגמא רב אושעיא. לעולם אימא לך בעלמא לאו בקנין הגוף דמי. והכא מאי טעמא יחזרו ליורשי ראשון דה"כא דאמר ליה נותן לראשון ואחריך לפלוני שאני דמשמע ואחריך לפלוני אחריך הן שלו ילא בחייך לפי שבחיים הכל שלך הגוף והפירות. והשתא דמת אחריך בחייך הכל שלך הוא. להכי יחזרו ליורשי ראשון ולא ליורשי נותן דנותן סליק עצמו מהן הואיל ואמר אחריך לפיכך קאמרינן בדעתו דלא יחזרו עולמית לעצמו. ולעולם מהא לא תפשוט: והא תניא יחזרו ליורשי נותן. דמשמע דקנין פירות לאו בקנין הגוף דמי וקשיא לר' יוחנן דאמר כו'.

מסורת הש"ס

ו) [שבת קלה. וש"נ], ב) ב"מ לו. גיטין מז:, ג) [לעיל קכט:], ד) [פס:], ה) [ומי' תוס' ב"ק פח: ד"ה בתוספא ותוס' כתובות ג. ד"ה הבעל ותוס' יבמות לו: ד"ה קנין],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לא קנה וכו' אם מת שני **בחיי** ראשון לא יחזרו ליורשי שני: (ב) ר"ה והתניא וכו' דלדבריו לא גרסי'. נ"ב כלומר וכוה מיתה למתוק הגירסא שסיא בדוב הספרים: (ג) **בא"ד** בקנין הגוף דמי כר"י **והתניא** דיחזרו ליורשי נותן סבר לאו בקנין הגוף דמי כר"ל ש"ס דמצינו הרבה תנאים:

מוסף רש"י

אמר ר' יוחנן לא קנה לוקח. אפילו לכשימות האב, דקנין פירות שהיה לו לאב בנכסים הללו כקנין הגוף דמי, ואין מכירת הבן מכירה, ומתניתין דקתני אין לוקח בהן כלום עד שימות האב, הא כשימות האב יש לו, התם דמית האב בחיי הבן ונתקיימה המתנה, ומה מכר דאשון לשני כל זכות שתבא לידו, אבל מת הבן לא בא זכות לידו (ובמות לו:), המוכר שדהו לפירות. שיאכל הלוקח פירות עד עשר שנים ומחזיר הקרקע לבעליה, ומומן שאין היובל נוהג קאמר, דהיינו משנגלו שבט ראובן וגד ומחצה מנשה מחלה מעבר הירדן ע"י קנתריון, עד מדינות ירושלים, דאי בזמן שיובל נוהג סתם מכירה לפירות היא שהרי סופה לחזור ביובל (גיטין מז:). מביא וקורא. מביא בכורים וקורא אדמי אחיב אי הגה הבאתי את הראשית פרי האדמה אשר נתתה לי, דקנין פירות בקנין הגוף (ב"מ צו: וכעי"ז גיטין שם).

תנאי היא דתניא [ו]נכסי לך ואחריך לפלוני וירד ראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר [א]אין לשני אלא מה ששייר ראשון ורמינהי נכסי לך ואחריך לפלוני יורד ראשון ומוכר ואוכל דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר [ב]אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד קשיא דרבי אדרבי ודרשב"ג אדרשב"ג דרבי אדרבי לא קשיא הא לגופא הא לפירא דרשב"ג אדרשב"ג לא קשיא [ג]הא לכתחלה הא דיעבד [ד]אמר אביי [ה]איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבן שמעון בן גמליאל א"ר יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל [ה]ומודה שאם נתנן במתנת שכיב מרע לא עשה כלום מאי טעמא אמר אביי מתנת שכיב מרע לא קנה [ו]אלא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריך ומי אמר אביי הכי והא איתמר מתנת שכיב מרע מאימתי קנה אביי אמר עם גמר מיתה ורבא אמר [ז]לאחר גמר מיתה הדר ביה אביי מההיא [ח]ממאי דמההיא הדר ביה דלמא מהא הדר ביה לא סלקא דעתך דתנן [ט]זה גיטך אם מתי זה גיטך מחולי זה זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום אמר רבי זירא א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג [י]ואפילו היו בהן עבדים והוציאן לחירות פשיטא מהו דתימא [יא] א"ל למיעבד איסורא לא יהבינן לך קא משמע לן אמר רב יוסף אמר רבי יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל [יב]ואפי' עשאן תכריכין למת פשיטא מהו דתימא לשוינהו איסורי הנאה לא יהבי לך קא משמע לן דרש רב נחמן בר רב חסדא אתרוג זה נתון לך במתנה ואחריך לפלוני נטלו ראשון ויצא בו באנו למחלוקת רבי ורשב"ג מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ע"כ לא פליגי רבי ורשב"ג התם אלא דמר סבר [יג]קנין פירות כקנין הגוף דמי ומר סבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אלא

ה"ג **תנאי היא.** ולא גרסי' אלא אחריך ומי תנאי היא דמשמע דתירוצא דתרלינן לעיל [קלו:] לריש לקיש אחריך שאני לאו מירוצא הוא דהא ודאי לריש לקיש מתרלינן אחריך שאני כדמתרלי רב ורבי הושעיא לעיל [שם] דהשתא קיימי כולהו בריימתות כריש לקיש בין למאן דאמר יחזרו ליורשי נותן בין למאן דאמר יחזרו ליורשי ראשון כולהו סבירא להו דקנין פירות דעלמא לאו כקנין הגוף דמי דאפילו הך דקתני יחזרו ליורשי ראשון היינו משום דאחריך שאני אלא לרבי יוחנן הוא דמתרלינן הכי תנאי היא כלומר איכא תנאי דפליגי בקנין פירות דראשון אי כקנין הגוף דמי או לא ואנא סבירא לי כמאן דאמר כקנין הגוף דמי: **דאניא כו'.** דרבי ס"ל לאו כקנין הגוף דמי והך בריימתא דקתני יחזרו ליורשי נותן רבי היא ור"ש ס"ל כקנין הגוף דמי והך דקתני יחזרו ליורשי ראשון ר"ש היא ואנא ס"ל כר"ש ומיהו לר"ל לאו בקנין פירות ר' יוחנן כר"ש ומיהו לר"ל לאו בקנין פירות כקנין הגוף דמי פליגי אלא לכ"ע לאו כקנין הגוף דמי ובהא פליגי רבי סבר אחריך נמי קנין פירות בעלמא הוא דאית ליה לראשון והלכך שני מוציא מיד הלקוחות והיכא דמת שני יחזרו ליורשי נותן דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ורשב"ג סבר בעלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והכא אחריך שאני וגוף ופירות אקני לראשון הלכך אין לשני אלא מה ששייר ראשון והיכא דמת שני יחזרו ליורשי ראשון. וכן עיקר דהשתא לא מקשי הלכתא מהלכתא דהא פסקינן הלכתא כריש לקיש בפ' המולק[ה] דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ובהא דאחריך לפלוני קיימא לן כרבן שמעון דאין לשני אלא מה ששייר ראשון כדפסקינן הלכתא לקמן ולא פליג ריש לקיש על ההוא פסק דפסיק רבי יוחנן לקמן ומדאמרי נמי איכא למשמע דהכי קיימא לן דאמר אביי איזהו רשע ערום כו' ולקמן נמי [ע"ב] בהיא אתתא דהוה לה דיקלא בארעא דרב ביבי בר אביי אזל איהו אקנייה לבנו קטן כרבן שמעון כו' עד אפי' רבן שמעון לא קאמר כו' דמהתם נמי שמעינן דהלכתא כרבן שמעון והלכך בעינן לפרושי דרבן שמעון ס"ל כר"ל דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והכא היינו טעמא דאחריך שאני ולא מקשי הלכתא מהלכתא: **וירד ראשון ומכר ואכל.** מורתא דמילתא נקט שמכר והוציא המעות בהוצאה: **השני מוציא מיד הלקוחות.** אחר שימות הראשון דקנין פירות דראשון לאו כקנין הגוף דמי ואחריך שאני לא אמרינן אליבא דרבי: **אלא מה ששייר ראשון.** ואם לא שייר כלום לא יטול השני כלום דקנין פירות דראשון כקנין הגוף דמי לר' יוחנן ולריש לקיש טעמא משום דאחריך שאני: **אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד.** קס"ד השתא פירות יכול לאכול ולמכור אבל לא הגוף ואם מכר השני מוציא מיד הלקוחות: **הא לגופא.** הא קמייתא דקאמר רבי השני מוציא הני מילי היכא דמכר הגוף שאין לו לראשון אלא פירות והך בריימתא[ו] דקאמר יורד ראשון ומוכר אפירות קאי: **הא לכתחלה.** קאמר ר"ש אין לו למכור לכתחלה הגוף אלא אכילת הפירות כדי שיתקיים דעתו של נותן דהא גלי דעתיה דיאחא ליה שישייר קנא לשני אם יתרצה הראשון לשייר אחריו כלום והכי קתני יורד ראשון ומוכר ואוכל מקמתא דברי רבי שהרי אינו יכול למכור כ"א פירות רשב"ג אומר אין לו לראשון ירד ולמכור מקמתא שהרי הכל מכור ולא נתקיימה דעת הנותן אלא אכילת פירות הוא דאית ליה לכתחלה או למכרן אבל גופא דיעבד אין לכתחלה לא והא קמייתא דיעבד אין לשני אלא מה ששייר ראשון: **איזהו רשע ערום.** (ב) גורס לעבור על דברי הנותן: **ערום.** דאהנו מעשיו והרי הוא חוטא ולא לו ומיהו המוכר עצמו דהיינו ראשון לא מקרי רשע ואע"ג דלכתחלה אסור לעשות כן דלא חמיר איסוריה שהרי השליטו הנותן בגוף ופירות לעשות בהן כרצונו: **זה המשיא עצה.** לראשון

למכור בנכסים דהא קי"ל כר"ש דאין לשני אלא מה ששייר ראשון ולא נעשה נחת רוחו של מת שאמר אחריך לפלוני דהוה ניחא ליה אם ישתייר ומיהו לא מקפיד קפידא גמורה שלא יוכל הראשון למכרן אם ירצה: **ומודה.** ר"ש אע"ג דאמר אין לשני אלא מה ששייר ראשון אם נתנו אותו ראשון במתנת שכיב מרע כגון דאמר מהיום ולאחר מיתה לא אמר כלום והשני מוציא אי נמי כשהיה שכיב מרע נתנה דשתי מתנות הללו שוות כדאמרן לעיל [קלה:] איזהו מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע כו': ה"ג בהלכות גדולות ובפירוש רבינו חננאל **מ"ע אמר אביי מתנת שכיב מרע אימת הויא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריך.** אלא שני דקאמר עליה הנותן אחריך לפלוני קדם לזה שנתנו לו הראשון דמשעה שהתחיל אלא ראשון לערוף קנה השני דאחריך עם גמר מיתה משמע דמשעה דאין הראשון צריך לנכסים הללו זיכהו הנותן לזה השני אחריו מיד אבל אלא מקבל מתנה מראשון לא קנה עד לאחר גמר מיתה דסתם אדם הנותן ממונו לאחר מיתתו אין רוצה להוציא ממונו מכחו עד שתגמר מיתתו אבל לעיל דנותן סליק נפשיה מהני נכסים שהרי נתנו לראשון חפץ הוא שיזכה השני עם גמר מיתתו של ראשון: **ומי אמר אביי הכי.** דתמתנת שכיב מרע לאחר גמר מיתה: **עם גמר מיתה.** אלמא בהדי הדדי קנו ולאשמועינן אתא דמולקין בשוה: **מההיא.** דעם גמר מיתה: **לא ס"ד.** דמההיא דלאחר מיתה הדר ביה ודאי סתם שכיב מרע הנותן לאחרים ממון שלו אין בדעתו להוציאו מרשותו עד לאחר גמר מיתתו דלאשכחן נמי כה"ג גבי אשתו כשהוא מגרשה ומתירה לאחרים דלא גמר להוציאה מכחו עד לאחר גמר מיתתו: **דתנן הרי זה גיטך אם מתי.** כלומר אם אמות אז יהא גט: **זה גיטך מחולי זה.** לאחר גמר חולי דהיינו לאחר מיתה: **זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום.** דלא גמר לגרשה עד לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה ודלא כר' יוסי מוקמינן לה בגיטין בפ' מי שאחזו קולדייקוס [עב.] דאי כרבי יוסי האמר זמנו של שטר מוכיח עליו וכמאן דאמר לה מהיום ולאחר מיתה דמי דקתני התם חולצת ולא מתיבמת וגבי אם מתי נמי דמי כמאן דאמר מהיום אם מתי דקתני התם הרי זה גט מיהו שמעינן מינה דלאחר מיתה קמגרש לה וה"ה למתנתו דאי עם גמר מיתה מ"ש הוי גט ואמאי קתני לא אמר כלום: **היו כהן עבדים כו'.** כלומר ורבן שמעון קאמר דמה שמכר ראשון הכל הוי מכור ואפי' עבדים והוציאם לחירות. וקפריך פשיטא דיכין לאקני גוף לראשון מני למעבד ביה כל מה דבעי: **למיעבד איסורא.** דהמשחרר עבדו עובר בעשה[ז] דלעולם בהם תעבודו (ויקרא כה): מכריכי המת אסורין בהנאה ובפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מ:) נפקא לן מקראי: **לשוינהו איסור הנאה לא יהבינהו ניהליה.** אלא ע"מ ליהנות בהן בני אדם דניחא ליה לאינשי דליהנו אינשי מממוניה ולא יהא לאיבוד: **אתרוג זה נתון לך במתנה.** כל ימיך: **ואחריך.** אחר מיתתו: **לפלוני.** לאתא בו וגם לאכלו אם יהא רוצה דהא לא קאמר ואחריו לפלוני: **נטלו ראשון ויצא בו.** כלומר נטלו לאתא בו ובירך עליו: **באנו למחלוקת כו'.** דלרבי לא יצא ראשון דהא לית ליה בגויה אלא קנין פירות שהרי אינו יכול למכרו ולא קרינא ביה לכם [ויקרא כג] ולר"ש ראשון יצא דהא אי בעי הוה אכיל ליה או מזבין ליה דהא אחריך קאמר מה שישתייר אחריך: **עד כאן לא פליגי.** רבי ור"ש בפירות דראשון דולאי פירות אית ליה אלא בהכי פליגי דר"ש סבר קנין פירות שיש לו לראשון כקנין הגוף דמי אפי' לר"ל דאחריך שאני ורבי סבר לאו כקנין הגוף דמי ואם מכר את הגוף לא עשה ולא כלום אבל בפירות הכל מודים דאית ליה הלכך גבי אתרוג נמי יציאת ידי חובתו ליטלו היינו פירותיו דאפילו לרבי יצא:

אי

מסורת הש"ס

ה) [סוכות כא:, ב) לקמן קנד: כתובות לה: סוטה כא: ערכין כג., ג) גיטין עב. כתובות ב:, ד) [שבת קלה: יט:], ה) [יומא לו:], ו) כפ"ש: כתריתא, ז) [ברכות מז:].

גליון הש"ס

גמרא מטאי דבההיא הדר. עי' מיגן דף עז ע"א תוס' ד"ה בגטין, ולע"ק:

הגהות הב"ח

(א) נב' מהו דתימא מצי אמר ליה למיעבד איסורא לא יהבינהו לך: (ב) רש"ם ד"ה איזהו רשע ערום רשע גורם:

מוסף רש"י

איזהו רשע ערום. רשע המתעבר על ריב לא לו ומבטל מתנת הנותן, שאמר נכסי לך ואחריך לפלוני, ובלוני לא היה ראשון מוכר לאחרים להפסיד אחריך. ערום דמכל מקום מגלגלין הוא ומה שעשה עשוי, שהנותן לא מיחה כשעת המתנה, כדאמר: דאמר אם קדם ראשון ומכר מה שעשה עשוי, כי אין לאחריך אלא מה שישייר ראשון והרי לא שייר כלום (לקמן קנד:). **זה גיטך אם מתי.** שכיב מרע שנתן גט לאשתו בתחלת מן הלכיות הללו, זה גיטך אם מתי אי לא זה גיטך מחולי זה כו' (כתובות ב:). **לא אמר כלום.** אם מתי לא אמר כלום דמשמע לכשאמות ואין גט לאחר מיתה, זה גיטך מחולי זה משמע מחולי זה ולילך, וכיון שמת מתוך החולי נמצא שאין הגט חל אלא לאחר מיתה (גיטין עב.). **לו:** מפיפקוק חולי זה משמע והוא מת מחומו חולי, לא אמר כלום, שהרי מפיפקק אינו בחיים ואינו יכול לגרש (כתובות ב:).

רבינו גרשום

אלא אחריך נמי אי דמי קנין פירות שלו כקנין הגוף או לא תנאי היא: השני. שהוא אחריך: מוציא מיד הלוקח. גוף הקרקע: דברי רבי. דס"ל דהראשון אין לו אלא הפירות וקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ולא מצי זבין הגוף. ורבי סבירא ליה כריש לקיש: ורבן שמעון בן גמליאל אומר אין לשני. מן הגוף: אלא מה ששייר ראשון. שלא מכר לפי שהיה רשאי למכור משום דקנין פירות כקנין הגוף דמי: ו) והכא קאמר יורד ראשון מוכר ואוכל משום דקנין פירות כקנין הגוף דמי: ז) אכילת פירות בלבד ואינו רשאי למכור הגוף: דר' אדר' לא קשיא. הא דאמר ראשון מוכר ואוכל בפירי קאמר אבל גופה של קרקע אם מכר יאכל השני מוציא מיד הלוקח דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי: (הא) לכתחלה. אין לראשון אלא אכילת פירות דלאו כקנין הגוף דמי. אבל דיעבד אם מכר ואכל אין לשני בגוף קרקע אלא זה ששייר ראשון: איזהו רשע ערום. שהוא עושה רשע ג) מרשעו

ו) ל"ל קשיא דרבי אדרבי דהכא קאמר יכו'. ז) ל"ל ורשב"ג אדרשב"ג דהכא קאמר דאין לראשון אלא אכילת פירות בלבד וכו'. ז) מולי ל"ל שהוא עשה רשע מערמתו.

עין משפט נר מצוה

קנב א ב ג ד מיי' פי"ג מהל' זכיה ומתנה הל' ח ט סמג עשין פג טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף ג: קנג ה ו מיי' שם הלכה י טוש"ע שם ס"ד: קנד ז מיי' שם וס"א שם הל' מ סמג שם טוש"ע חו"מ שם וסי' רנב סעיף ח: קנה ח מיי' פ"ט מהל' גירושין הלכה יב ועיין בהשגות ומ"מ סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קמה סעיף ח: קנו ט י מיי' פי"ג מהל' זכיה ומתנה הל"ט סמג עשין פג טוש"ע מ"מ סי' רמח סעיף ג:

רבינו גרשום (המשך)

זה המשיא עצה שמתייעץ ומוכר נכסים שנתנו לו על מנת שאחריך לפלוני כרבן שמעון בן גמליאל דאמר דאי עבד אין לשני אלא מה ששייר ראשון דהכי אקאמר הנותן נכסי לך ולכל צרכך ואם תשאר כלום יהא אחריך לפלוני: ומודה. רבן שמעון בן גמליאל: שאם נתן ראשון במתנת ש"מ. כלומר מה שנתן במתנת בריא נותן אבל אם נתן במתנת שכיב מרע וכו': לאחר מיתה קונה וכבר קדמו אחריך. שהוא יורש וקונה בגמר מיתה עם שיצא נשמתו של ראשון. אביי אמר עם גמר מיתה: דולמא הדר ביה [מהא] דאמר אחריך קונה בגמר מיתה: לא ס"ד. אלא ודאי סבירי דמתנת שכ"מ אינ' קונה אלא לאחר מיתה כדתנן הרי זה גיטך אם מתי דרי גיטך אם לא אחיה מחולי זה הרי זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום. משום דהאי גט כמתנה הוא דקא יהיב ליה ומתנה אינה אלא לאחר מיתה נגמרת וקי"ל דאין גט לאחר מיתה. אלמא דלא הדר ביה מהא דאמר מתנה לאחר מיתה קונה: אפי' היו בהן. באותן נכסים עבדים והרצאן לחירות. מה שעשה עשוי ואין לשני אלא מה ששייר ראשון: פשיטא. מה לי עבדים מה לי שאר נכסים: מהו דתימא מצי אמר לי'. הנותן למיעבד איסורא לא יהבי לך. והאי ההרצאת עבדים לחירות איסור הוא דעובר בעשה דכתיב לעולם בהם תעבודו ואימא דלא עבד כלום. קמ"ל דמה שעשה עשה: תכריכין למת. איסורי הנאה נינהו: באנו למחלוקת רבי ורשב"ג. דלעיל אם יכול לצאת בו ידי חובתו דרבי דסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי סבירא ליה הואיל דהאי אתרוג לא יהבי נהליה כי אם לפירות לחודייהו דהיינו הברכה לאו כקנין הגוף של אתרוג דמי. ולא יצא דמשום דלא שלו הוא וקיימא לן יום טוב הראשון חל אין אדם יוצא ידי חובתו בלולב של חבירו. ורשב"ג סבר דיצא משום דקנין פירות כקנין הגוף דמי: אבל הכא גבי אתרוג מאי קנין פירות איכא הכא:

אבל פריש או רמון **לא.** פירש בקונטרס לא גרסינן לה ויש לפרש בדוחק דוקא דכי יש לנותן אתרוג מלבד אותו שנטל מקבל מתנה ואינו מקפיד אם יאכל הלה את האתרוג אבל אי לית ליה לנותן אלא פריש או רמון לא יצא דמסתמא יקפיד אם יאכל הלה את האתרוג ודומק: **לא** החזירו **לא יצא.** ות"ת אמאי לא יצא אפילו כי כפליה לתנאי והא הוה תנאי ומעשה בדבר אחד ואין זה כתנאי בני גד ובני ראובן כדאמרינן במי שאחז (גיטין דף עה. ושם) ה"ז גיטך והגייר שלי אינה מגורשת על מנת שהגייר שלי מגורשת ופריך מאי שנא ריש"ל ומאי שנא סיפא אמר רבא משום דהוי מעשה קודם לתנאי ולכך התנאי בטל ומגורשת ופריך רב אחא בר אהבה טעמא דהוי מעשה קודם לתנאי הא לאו הכי לא מכדי כל תנאי גמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם לא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד כו' אלא אמר רב אחא בר אהבה משום דהוי תנאי ומעשה בדבר אחד ומיהו יש לומר דרבא דהכא סבר דלא בעינן תנאי (ו) ומעשה בדבר אחד דהא התם נמי לא בעי אי נמי רב אחא ס"ל דכל האומר על מנת לאו כאומר מעכשיו דמי ולהכי הוי מעשה ותנאי בדבר אחד שאינו מגורשת אלא כשתחזיר לו הגייר ואין תתגרש כשהגנו בידו ולהכי הוי מעשה ותנאי בדבר אחד ולא חשיב תנאי אבל רבא סבר כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ולא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד ויכולים המעשה והתנאי להתקיים ומגורשת מיד ואחר כך תקיים התנאי אי נמי התם כרבי מאיר והכא כרבנן (ז): כאן

אי מיפק לא נפיק ביה למאי יהביה ניהליה אלא מיפק דכולי עלמא לא פליגי דנפיק ביה (ח) מכרה או אכלה באנו למחלוקת רבי ורבן שמעון בן גמליאל אמר רבה בר רב הונא אהאחין שקנו אתרוג בתפוסת הבית נטלו אחד מהן ויצא בו אם יכול לאוכלו יצא ואם לאו לא יצא בדוקא דאיכא אתרוג לכל חד וחד (ב) אבל פריש או רמון לא (ט) אמר רבא אתרוג זה נתון לך במתנה ע"מ שתחזירהו לי נטלו ויצא בו החזירו יצא לא החזירו לא יצא קא משמע לן דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ההיא איתתא דהוה לה דיקלא בארעא דרב ביבי בר אביי כל אימת דהות אזלא למיגזריה הוה קפיד עילוה אקנייתיה ניהליה כל שני חייו אזל איהו אקנייה ניהליה לבנו קטן אמר רב הונא בריה דרב יהושע (י) משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מוליאתא אפילו רשב"ג לא קאמר אלא לאחר אבל לעצמו לא אמר רבא אמר רב נחמן שור זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירהו לי הקדישו והחזירו ה"ז מוקדש ומוחזר אמר ליה רבא לרב נחמן מאי אהדריה (נ) אמר ליה ומאי חסריה אלא אמר רב אשי חזינן אי אמר ליה על מנת שתחזירהו הא אהדריה אי א"ל על מנת שתחזירהו לי מידי דחזי ליה קאמר ליה (נ) אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב נכסיו לאחר ואמר הלה אי אפשי בהן קנה ואפילו עומד וצווח ורבי יוחנן אמר לא קנה אמר רבי אבא בר ממל ולא פליגי כאן

נמי אי הוה כתיב הכא פרי עץ הדרכם אפי' של שותפות אבל כיון דכתיב לכם לריך שיהא כולו שלו והאי דלא כתיב ולקחת לך הייט למדרש מיניה שתהא לקיחה לכל אחד ואחד כדדרשינן במס' סוכה (דף מא:) ובתורת כהנים [אמור פרק טז]. ומנהג שלנו שנהגו לברך כל הקהל באתרוג אחד דעתנו מסכמת לתת כל אחד במתנה את חלקו לחבירו כדאמרינן גבי רבן גמליאל ור' יהושע במסכת סוכה (שם) ואע"ג דלא פרים כמתן דפרים דמי דלא גרע ממתנה ע"מ להחזיר דלהכי מיהא דעת כל הקהל שוה שיתנתן לכל אחד עד שיברך עליו ואח"כ יחזיר והכי מילי ביו"ט ראשון אבל ביו"ט שני אמרי' מתוך שיוצא בשאול יוצא בגזול. ומה שכתוב בספרים ודוקא אתרוג אבל פרים ורמון לא אריכות פירוש של שוטים הוא ואינו מן הגמרא כן נראה בעיני וכשר: **החזירו יצא.** מיגלגלי מילתא למפרע דהויא מתנה מעיקרא שהרי קיים עתה תנאי שהמתנה היתה תלויה בתנאי ונתקיים: **ואם לאו.** אלא מכרו או אכלו לא יצא דאיגלגלי מילתא דלא הויא מתנה. ואע"ג דלגבי גיטין קי"ל כר"מ דבעי תנאי כפול כדאמר בפרק מי שאחזו (גיטין דף עה:) אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע כו' הני מילי לענין גיטין וקדושין הוא דבעינן תנאי כפול לכתחלה לרווחא דמילתא דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן מיהא לגבי דיני ממונות לא בעינן תנאי כפול אלא גלוי דעתא בעלמא וכיון דאמר ע"מ שתחזירהו לי ואע"ג דלא כפליה למימר ואם לא תחזירהו לא תהא מתנה אפ"ה לא הוי מתנה אא"כ נתקיים התנאי דהא אפילו היכא דלא פירש כלום ואיכא למיתלי באומדן דעתא אזלינן בתר אומדן דעתא בפירקין לעיל גבי דיני הרבה כגון הכותב נכסיו לאשתו (דף קלא:) ונקמן בפרק מי שמת (דף קמח:) גבי שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים וגבי מי ששמע שמת בנו וכתב נכסיו לאחרים ואח"כ בא בנו דאמר בפרק מי שמת (לקמן דף קמו:) דלא הויא מתנה: **אקנייה ניהליה כל ימי חייו.** דרב ביבי ואחריו יחזור לה וליורשיה: **אקנייה לבנו קטן.** כרבן שמעון דאמר אין לבני אלא מה ששייר ראשון. ואע"ג דרבן שמעון לכתחלה אסר הני מילי כשאמר לו נותן אחריך לפלוני דבעינן ח"ש שיסתייר לאותו פלוני אחריו קנא אבל הך איתתא כיון דיהבה ליה לגמרי כל ימי חייו ולא פירשה לו לתת אחריו לאדם אחר אלא לעצמו לקרות רוחו של רב ביבי נתכוונה ואפי' ליתנו לכתחלה לכל מי שירצה והאי דאקנייה לבנו קטן היינו כדי שלא תוכל האשה לחזור ולקנות ממנו ח"נ לפי שסמוך על שלחנו ויאכל רב ביבי הפירות תחת מזונות בנו. ונראה בעיני דלא גרס לבנו קטן אלא לבנו גרידא וכן כתב בפירושי ר"ח ואגב שיטפא דכתב הכי בגמרא בשאר מקומות כתבו נמי אף בכאן: **ממולאי.** כדאמר בר"ה (דף יח. ע"ש) רבא ואביי מדבית עלי קאתו ועל שם מקומן נקראו בני עלי ממולאי כדאמר בברכות דבר בתחלת פרשה נ"ט ואברהם זקן עטרת תפארת שיבה וגו' [משלי טז] ר"מ אזל לממלא ראה אותם שחורי ראש אמר להם שמא ממשפחת עלי אתם דכתיב ביה [ש"א ב] וכל מרבית ביתך ימותו אנשים אמרו רבי התפלל עלינו אמר להם לכו וטיפלו לצדקה ואתם זוכין לזקנה כו' וה"נ אמר בר"ה (שם) אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה [ש"א ג] בזבח ומנחה הוא דאין מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמ"ח: **אמריתו מילי מוליאתא.** דברים כרותים שאין בהם ממש לשון יפה קילרו (איוב יח) א"נ כגון מוליא במוליא בחזקת הבתים (לעיל דף מד.) גבשושיות כלומר דברים בעלי תוספת. ועל שם מקומם מגדפם דכתיב בתי אבנים ועקרון תעקר (מיכה ה): **אפי' רבן שמעון לא קאמר.** דמה שמכר ראשון הוי מכור אלא כשאמר נכסי לך ואחריך לאחר אבל כשאמר ואחריך לעצמי כי הך איתתא דלא אקנייתיה לך אלא לימי חייך ורוצה היא שאחריך יחזור לה אפילו רשב"ג מודה דלא אקנייה לך אלא פירות ומאי דאקנית לבנך לא אהני מידי אלא לפירות כל ימי חייך: **אמר רבא אמר רב נחמן שור זה כו'.** נראה בעיני דמקמי הא עובדא דרב ביבי גרס לה דדמיא להך דאמר רבא אתרוג זה נתון לך במתנה ע"מ שתחזירהו לי שור זה נתון לך במתנה עד זמן פלוני לעשות בו מלאכתך: **על מנת שתחזירהו לי.** אחר הזמן: **הרי זה מוקדש ומוחזר.** כלומר הרי זה מוקדש שהרי מוחזר הוא ונתקיים התנאי דאיגלגלי מילתא דהויא מתנה למפרע. ונראה בעיני דאם מת בתוך הזמן דפטור מלשלם דלא הוה שולא להתחייב באונסין ואף לא שומר להתחייב בגניבה ואבידה אלא מקבל מתנה הוא ולא נתחייב אלא בפשיעה: **מאי אהדריה.** ע"מ שתחזירהו לי קאמר ליה שיהא חזרתו לעצמו אבל כיון שהקדישו אין זו כי אם חזרה להקדש: ה"ג **הכותב נכסיו לאחר.** ולא גרס כל: **קנה ואפי' עומד וצווח.** איני חפץ במתנה זו וטעמא מפרש לקמיה:

כאן

עין משפט נר מצוה

קנז א ב מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה יא ועי' במ"מ סמנ עשין מד טוש"ע או"ח סי' תרנא סעיף ח:

קנח ג מיי' שם הל' י טוש"ע שם סעיף ד וסעיף ה:

קנט ד מיי' פ"ג מהל' זכיה ומתנה הל"ט סמנ שם וסי' פב טוש"ע שם וטוש"ע חו"מ סי' רמא סעיף ו:

קס ה מיי' פי"ב מהל' זכיה ומתנה הלכה י ועי' בהגהות וכמ"מ סמנ עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמה סעיף ד:

קסא ו מיי' שם פ"ג הלכה יי סמנ עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמא סעיף ז:

קסב ז מיי' שם פ"ט הלכה יג סמנ שם טוש"ע חו"מ סי' רמה ס"י:

רבינו גרשום

למאי יהביה נהליה אלא למיפק ביה. ולהכי חשיב שלו ונפיק ביה והדר ביה לאחריך אלא אי דמי מחלוקת להא דמי. מכרו ראשון או אכלו. להאי אתרוג: באנו למחלוקת רבי ורשב"ג דר' דסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי. סבירא ליה דלא הקנה לו אלא הפירות לברכה והואיל שמכר הגוף השני מוציא מיד הלקוחות. ואם אכלו משלם ליה. ר' שמעון בן גמליאל סבר דאכלו או מכרו אין לשני כלום דקנין פירות כקנין הגוף דמי ומצי מזבן: בתפוסת הבית. דממון של אביהן קודם שנחלקו. נטלו אחד ט) יכול ליקח לו אתרוג כזה יצא דדידיה הוא: ואם לאו לא יצא. משום דלולב הגזול הוי ופסול: ודוקא. אם נשתיירו שם כדי לקנות אתרוג לכל אחד. אבל אם אין שם אלא כדי לקנות פריש או רמון לכל אחד ואחד לא יצא: והחזירו יצא. לפי שקיים התנאי ולא הוי גזל: למיגזרא. פירי דקל: הוי קא קפיד עליה. אמר לה דושית עלוי הזדעיס שלי את דורסת: אקנייתה נהליה כל שנותיו דרב ביבי. אקנייה לבן קטן. משום דקטן קונה ואינו מקנה כדי שלא יוציאנה אדם מידו לא במתנה ולא במכר עד שיגדיל כדי שתהא תחת ידו עד זמן מרובה. משמע משום דסבר רב ביבי כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אין לשני כלום אלא מה ששייר ראשון והא אתתא גופא דאקנייתיה לפירא דיקלא או לקצוך ממנה ענפים לו' ביבי כל ימי חייו איקנא ליה ואחריו של רב ביבי תחזור לידה דקל שלה ודקת רב ביבי עד שהוא בחיים והקנהו לבניו להוציאו מידה: אמר ליה רב [הונא ברי' דר"י] משום דאתו ממולאי. מבית עלי: אמריתו מילי מוליאתא. מקוצצו' ומקולקלו'. ואפי' רשב"ג לא אמר דאם קדם ראשון ומכר מכור אלא להיכא דאמר לו הנותן ואחריך ג) לי לעצמי כמו זו האשה שלא נתן אלא לימי חייו ומשמע דאחרי' תחזור דקל שלו לעצמה מי

ט) נראה דל"ל נטלו אחד. אם יכול ליקח האתרוג ולאוכלו ולא דכדדיה הוא. ג) ל"ל דאמר לו הנותן ואחריך לפלוני אבל אם אמר לו הנותן דאחריך לי לעצמי כמו זו האשה שלא נתנה לו אלא וכו'.

מסורת הש"ס

ב) עירובין כה: ב"מ קנ. לקמן קנט. יומא עה: עו. תוספות פה., ג) כריתות כד. גיטין נב., ד) [רש"ל תמ"ז], ה) [במדבר טו), ו) [שם], ז) [שם] יח תרומתכם], ח) [דבני רש"ש], ט) [וע"ע תוס' סוכה מא: ד"ה הילך ותוס' קדושין ו: ד"ה לא תקי מנו: ד"ה דברים ותוס' גיטין עה: ד"ה דתנאי].

הגהות הב"ח

(א) גמ' מכרו או אכלו כתנו למחלוקת: (ב) שם אתרוג לכל חד וחד אמר רבא בר"ל ותיובתא אבל פרש או רמון לא מתמן: (ג) שם מאי אהדריה (אמר ליה ומאי חסריה) תמ"מ וע"ע ס"ל אינו: (ד) רשב"ם ד"ה מכרו או אכלו וכו' ומוכרו לאחת בו לדפיני יהביניה. ע"ב לומר אבל גופו אינו מכור: (ה) בא"ד ואם מכר גופו מכור ומשום דסד"ל גופו מכור לד"ה דאפילו רבי מודה: (ו) תוס' ד"ה לא וכו' סבר דלא בעינן תנאי בדבר אחד ומעשה:

מוסף רש"י

החזירו יצא. דתמתנה על מנת להחזיר מתנה היא והכי אחזירו לו, אבל אם לא אחזירו תגלגל מלתא דמעיקרא גזול הוא בידו (סוכה מא:) דהוה ליה גזל למפרע (קדושין ה:) משום דאתו ממולאי. מקוטעים מבית עלי, דלהכי אמרה דרב ביבי מבית עלי אתא (שרובין כה:) אי: מתפשפה אומללה, מבית עלי, דאמרינן בפ"ק דר"ה (יח.) אבני ירקא מדבית עלי קאתו (יבמות עו ועי' רש"ש לקמן קנא.) שהן כרותי ימים, ולי כלאה ממולאי גבעונים, בעלי מומין שאינן חיין כשאר בני אדם, לשון שקל מוליא ושדא בנא (כתובות פה.) אי: שהיה ממשפחה לעומה (ב"מ קט.). אמריתו מילי מוליאתא. קטוטות בלא רגלים (שרובין כה:) אי: דברים גבוהים לשון מוליא במוליא, במו"ק (ד:) גבשושית (ב"מ קט.) בעלי מומין שאין בהן ממש (לקמן קנא.).

רבינו גרשום (המשך)

אמר ר' שמעון בן גמליאל דמצי זבין והאי דרב ביבי נמי לא מצי לאקנויי לבנו דהויא לא סילקה עצמה לגמרי אלא בחייו בלבד: הרי זה מוקדש ומוחזר. דאע"ג דמוקדש הוי מוחזר דאין חייב להחזיר לו אחר: מאי אהדריה. הא אסרו עליו בהנאה: אמר ליה ומאי חסריה. שור נתן לו שור חזר לו ולעולם מוקדש ומוחזר הוא: אי א"ל ע"מ שתחזירהו לי מידי דחזי ליה קאמר ליה. והאי לאו ראוי לו שמוקדש הוא וחייב להעמיד לו אחר: ור' יוחנן אמר לא קנה. הואיל שאינו רוצה:

כאן בצווח מעיקרא. מתחלה כשמסר לו זה את השטר התחיל צווח הלכך לא קנה שאין מזכין לו לאדם בעל כרחו דחוב הוא לו דכתיב (משלי טו) שונא מתנות יחיה וכדאמרינן [בגלה טריפות] (חולין ד׳ מד:) והנותן עצמו לא [1]תחזיר לו שהרי סילק עצמו מהם אלא הפקר הם וכל המחזיק בהן זכה בהן כדאמרינן בכריתות בתחלת פרק המביא אשם תלוי (דף כד.) אמר ריש לקיש הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי אפשי [2] כל המחזיק בה זכה בה ואסקינן התם כריש לקיש: **כאן בשתק ובלבוש צווח.** קנה כיון דקיבל השטר בשתיקה נתרצה לזכות במתנה ומאחר שזכה אין מועיל כלום להוציאה מרשותו [3] מה שאמר אי אפשי במתנה זו עד שיתנה בלשון מתנה לאחרים או שיפקירם: **ויכה לו ע״י אחר.** כשניו והוא שתק כשמסרו את השטר או הקנו בקנין סודר לאחרים לגרכו וכשבאו למסור לו השטר התחיל צווח: **באנו למחלוקת.** אם קנה אם לאו: **והיו בהן עבדים.** ומתוך כך צווח שאינו רוצה לזון העבדים לאפי׳ למ״ד יכול הרב לומר לעבד עשה [4] ואיני זנך אפ״ה לא ניחא ליה לעשות כן: **רבן שגי.** מקבל מתנה: **אוכלין בארומה.** ממתת השני דודאי קנה וכתיב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו (ויקרא כב): **יורשין.** כלומר ראשון או יורשין [5] ולרבן שמעון לא סבירא ליה האי דריש לקיש דאמר בכריתות בפרק המביא הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה דסבירא ליה לרבן שמעון דאדעתא דהכי יהיב ליה דאי לא בעי מקבל מתנה תיהדר ליה והכי מפרש בכריתות. ומיהו הלכתא כריש לקיש. ונהך פלוגתא נמי הלכתא כרבן דהא דקי״ל הלכה כרשב״ג במשנתינו [6] היינו משנה אבל ברייתא לא אלא הלכה כרבנן דמשנתינו מתני׳ משמע אבל היכא דאמרי׳ משנה היינו נמי ברייתא כדאמרי׳ בעלמא (גיטין דף מז.) משנת ר׳ אליעזר בן יעקב קב ונקי ומשו״ה קי״ל כותיה בין במשנה בין בברייתא: **הוכיח סופו.** שנוח על השתיקה שבאתה אלא נתרצה במתנה אלא להכי שתק דגנאי היא לצווח כל זמן שלא הגיע מתנה לידו: **תנו רבנן שכיב מרע כו׳.** להכי נקט שכיב מרע דבדידיה איכא לאיפלוגי בין היכא דאמר אחריו לפלוני להיכא דלא אמר משום דרארו [7] לאלוק כל נכסיו בדבור פיו לזה כך ולזה כך אבל בריא רגיל ליתן לכל אחד בפני עצמו והדבר ידוע למי מקנה תחלה ולמי לבסוף: **שאמר תנו מאתים זוז כו׳.** וכגון דלא שייר אחריהן כלום דאי שייר מידי שלא חלק להם אע״ג דמית לא קנו אא״כ הקנה להם בקנין סודר כדפסקינן לקמן במי שמת (דף קנא:) מתנת שכיב מרע במקלת בעי קנין ואע״ג דמית: **אם יצא עליו שט״ח.** קודם שקבלו המעות אי נמי כגון דהני מאתים זוז ושלש מאות זוז [8] שדות ששוות כך וכך דמים הלכך אפי׳ לאחר שגבו גובה בעל חוב מהן דמקבל [9] מתנת שכיב מרע [10] כיורש שויה רבנן לקמן במי שמת [קמט.] ומקרקעי דיתמי משתעבדי לבעל חוב: **גובה מכולן.** שהרי לכולם נתכוין ליתן ביחד אלא שאין אדם יכול להוציא שני דברים כאחד וכגון שלא שתק בימים דהיינו נמלך לקמן במי שמת [קמח:] הלכך גובה מכולן מן המעט ימעיט ומן הרב ירבה כגון אם בא בעל חוב לטרוף תשע דינרין גובה מן המאתים ב׳ דינר ומן השלש מאות שלש דינר ומן הד׳ מאות ארבע דינר. והא דנקט האי סידרא רבותא הוא דנקט ומשום סיפא דהיכא דאמר אחריו ואחריו דאחרון נפסד ואע״פ שאותבו השכיב מרע יותר ליתן לו מתנה מרובה: **אין לו.** כדי החוב גובה המותר משלפניו: **לפלוני בכורי כראוי לו.** אמרי׳ לקמן [ע״ב] דהאי כראוי לו לישנא יתירא הוא ליפוי כח שנתן לו הני מאתים זוז לבד בכורתו הלכך נוטלן וגם את בכורתו ואי לא הוה אמר כראוי לו היה נוטלן בבכורתו דלא בכורתו נוטל דלה מאתים זוז נוטל דידו על העליונה כדאמרי׳ נמי לקמן גבי היכא דאמר בבכורתו בהדיא: **דלה בכורתו נוטל.** אם היא יותר ממאתים שהרי אינו יכול לגרוע מבכורתו אפי׳ לרבי יוחנן בן ברוקה דבפקא לן בפרקין לעיל [11] מלא יוכל לבכר [דברים כא:]: **דלה מאתים נוטל.** אם בכורתו פחות ממאתים זוז. וה״ה אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני בני סתמא ולא אמר בבכורתו דידו על העליונה כדפרכינן לקמן [ע״ב] ודלמא כראוי לו בחובו קאמר ומשנינן רבי עקיבא היא דדייק לישנא יתירא [12] אם לא אמר כראוי לו היה אומרינן דבחובו או בבכורתו קאמר דיטול מאתים והא דנקט הכא בבכורתו אתא לאשמועינן דאף על גב דפרים בהדיא בבכורתו אפ״ה יטול כל בכורתו אם היא יותר ממאתים זוז דידו על העליונה:

ידה

[1] אכאן בצווח מעיקרא כאן בשותק מעיקרא ולבסוף צווח אמר רב נחמן בר יצחק זיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח באנו למחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן דתניא [2] הכותב נכסיו לאחר והיו בהן עבדים ואמר הלה אי אפשי בהן אם היה רבן שני כהן הרי אלו אוכלין בתרומה [3] רבן שמעון בן גמליאל אומר כיון שאמר הלה אי אפשי בהן כבר זכו בהן יורשין והוינן בה ות״ק אפילו עומד וצווח אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן בצווח מעיקרא דכולי עלמא לא פליגי דלא קני שתק ולבסוף צווח דכולי עלמא לא פליגי דקני [4] כי פליגי שזיכה לו על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח דתנא קמא סבר מדשתיק קנינהו והאי דקא צווח מהדר הוא דקא הדר ביה ורבן שמעון בן גמליאל סבר הוכיח סופו על תחלתו והאי דלא צווח עד השתא דסבר כי לא מטו לידי [5] מאי אצווח [6] תנו רבנן [7] שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני ושלש מאות לפלוני וארבע מאות לפלוני אין אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מכולם [8] אבל אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני ואחריו לפלוני אומרין כל הקודם בשטר זוכה לפיכך יצא עליו שט״ח גובה מן האחרון אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפני פניו תנו רבנן [9] שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בני בכור כראוי לו נוטלן ונוטל את בכורתו אם אמר בבכורתו ידו על העליונה רצה נוטלן רצה נוטל בבכורתו [10] שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלונית אשתי כראוי לה נוטלתן ונוטלת את כתובתה אם אמר בכתובתה

ידה

(כ״ק דף קטז.) גבי ממרא דרב ספרא דאדעתא דהרא״ל אפקריה מדעתיה דכ״ע לא אפקריה וא״כ לריש לקיש קודם שבאה מתנה לידו אמאי הוי הפקר הוה ליה למימר איחזירו לנותן דאדעתא דליקבל מיניה קא יהיב ולא שיהיה הפקר לכל לכך נראה לפרש דר״ל נמי אירי אחר שבאה מתנה לידו דהיינו שתק ולבסוף צווח והא דקאמר הכא דבשתק ולבסוף צווח קנה היינו שלא יחזרו לנותן דלא הפקר הן ובצווח מעיקרא דלא קנה יחזרו לנותן דלא יהיב ליה אלא אדעתא דליקבל מיניה והתם בכריתות גרס איפכא במילתיה דרב ששת מקבל מתנה שאמר לאחר שבאה לידו מתנה זו בטילה לא אמר כלום אי אפשי בה תבטל דבריו קיימין מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה אע״פ שבאה לידו ומשני דלא הדרא למרה והשתא פריך נמי שפיר מדין ודברים דאין יכול להסתלק הואיל והנכסים בידו וכן ממילתייהו דרבנן דאמרי אוכלין בתרומה ואיירי בשתק ולבסוף צווח כמילתיה דריש לקיש ומיהו בריש השולח (גיטין דף לב: ושם) גרסינן במילתיה דרב ששת להיפך דלא אפשי לא אמר כלום בטילה היא דבריו קיימין כדמוכח התם והויא כאיכא דאמרי וכהנה רבות בגמרא [1]:

מאי

באן בצווח מעיקרא. פי׳ בקונט׳ צווח מעיקרא לא קנה ומ״מ הנותן סילק עצמו והם הפקר כר״ל דאמר בהמביא אשם תלוי (כריתות דף כד.) הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי אפשי בה כל הקודם זכה אבל בשתק ולבסוף צווח כיון ששתק לא הוי הפקר וזכה בה בעל כרחו ואע״ג דרבן שמעון בן גמליאל בסמוך בזיכה לו ע״י אחר ושתק ולבסוף צווח עביד ליה כצווח מעיקרא אפ״ה קאמר יחזירו ליורשי נותן ולא הוי הפקר דריש לקיש לא סבר כותיה אלא דרבנן ובכריתות (שם ושם) דפריך אמילתיה דריש לקיש דאמר אי אפשי בה כל הקודם זכה מרב ששת דאמר מקבל מתנה שאמר לאחר שבאה מתנה זו תבטל אי אפשי בה לא אמר ולא כלום בטילה היא דבריו קיימין מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה דלא הדרא אפ״ה אמר כל הקודם זכה ומשני לא דבריו קיימין ולא הדרא למרה וקשה לר״י על פירושו דהיכי פריך התם לריש לקיש מדין ודברים אין לי על שדה זו דלא אמר כלום ליפשי דמילתיה דריש לקיש בקודם שבאה לידו ולכך הוי הפקר בסילק עצמו אבל גבי דין ודברים שהנכסים שלו אין יכול להסתלק בהאי לישנא ועוד קשה דהיכי פריך התם לריש לקיש מרבנן דהכא דאמרי הרי אלו אוכלין בתרומה הא אוקמי׳ הכא מילתייהו דרבנן בשתק ולבסוף צווח ומילתיה דריש לקיש בצווח מעיקרא ואדרבה מרשב״ג הוה ליה למיפרך ועוד קשה דעד כאן לא פליגי רבנן ורבן שמעון בן גמליאל הכא אלא דהאי מאי דאמר בשתק ולבסוף צווח והאי דאמר בצווח מעיקרא אבל אי צווח מעיקרא לכולי עלמא כבר זכו יורשין ולא הוי הפקר ורש לקיש קאמר דהוי הפקר ועוד קשה להר״ר פטור דאמר בהגזל (גיטין דף מז.) גבי ממרא דרב ספרא דאדעתא דהרא״ל אפקריה מדעתיה דכ״ע לא אפקריה הוה ליה למימר איחזירו לנותן דאדעתא דליקבל מיניה קא יהיב ולא שיהיה הפקר לכל לכך נראה לפרש דר״ל נמי אירי אחר שבאה מתנה לידו דהיינו שתק ולבסוף צווח והא דקאמר הכא דבשתק ולבסוף צווח קנה היינו שלא יחזרו לנותן אלא הפקר הן ובצווח מעיקרא דלא קנה יחזרו לנותן דלא יהיב ליה אלא אדעתא דליקבל מיניה והתם בכריתות גרס איפכא במילתיה דרב ששת מקבל מתנה שאמר לאחר שבאה לידו מתנה זו בטילה לא אמר כלום אי אפשי בה תבטל דבריו קיימין מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה אע״פ שבאה לידו ומשני דלא הדרא למרה והשתא פריך נמי שפיר מדין ודברים דאין יכול להסתלק הואיל והנכסים בידו וכן ממילתייהו דרבנן דאמרי אוכלין בתרומה ואיירי בשתק ולבסוף צווח כמילתיה דריש לקיש ומיהו בריש השולח (גיטין דף לב: ושם) גרסינן במילתיה דרב ששת להיפך דלא אפשי לא אמר כלום בטילה היא דבריו קיימין כדמוכח התם והויא כאיכא דאמרי וכהנה רבות בגמרא [1]:

מסורת הש״ס

[1] כריתות כד: חולין לט:, [2] גיטין נ:, [3] בס״ר: יחזור בו, [4] [כתובות עז.], [5] בס״א: דרגיל, [6] מיריסה יפב״ל, [7] [עי׳ תוס׳ ממחות מח: ד״ה ואיכא].

גליון הש״ם

רשב״ם ד״ה אם יצא בו׳ מתנת שכיב מרע ביורש בו׳. תמיהני הא גם ממתנת בריא נוהג בשטר:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אמאי אצווח: (ב) רשב״ם ד״ה כאן בצווח וכו׳ אי אפשי בה כל: (ג) ד״ה כאן וכו׳ במה שאמר: (ד) ד״ה והיו וכו׳ עבד עמי ואיני: (ה) ד״ה יורשין וכו׳ יורשין שלו ולרבן: (ו) ד״ה אם יצא בו׳ ושלש מאות זוז הן שדות: (ז) ד״ה לא בכורתו וכו׳ לעיל מלא יוכל. נ״ב דף קנ: (ח) ד״ה לא מאתים וכו׳ ליפות כח אלמא דאם לא אמר:

מוסף רש״י

הכותב נכסיו. שכיב מרע (כריתות כד:). ואמר הלה. זה שיתנו לו, אי אפשי בהן. אין רצוני, אם היה רבן שני כהן. זה האומר אי אפשי בהן, על כרחו שלו הן ואוכלו בתרומה, ונקמיה פריך ואפילו עומד וצווח (חולין לט:). כבר זכו בהן יורשיך. יורשי נתנן שהוא ישראל (שם). אפילו עומד וצווח. בתמיה, והיכן מצינו מקבל מתנה בעל כרחו (שם). בשותק, וקבל השטר (שם). שזיכה לו על ידי אחר. שמקר שטר המתנה לאחר בפניו ואמר לו זכה בשטר זה לשם פלוני (שם). הוכיח סופו על תחלתו. שלא נתרצה בתחלה (כריתות כד:). אין אומרין כל הקודם בשטר. נוחה זכה ליקדם שלא יטלו אחרונים אלא מה שייר הראשון, שאם יתבר שלא ימצאו שם כל כך לא יהיה נפסד הראשון, הא לא אמרינן, דיכון דלא אמר אחריו לפלוני לאו דוקא אקדמיה, אלא שאי אפשר להוציא שני דברים כאחד (גיטין נ:). יצא עליו שטר חוב. על המת לאחר שגבו אלו, גובה מכולם. כלומר כולן נפסדים כדבר אים אים לפי חלקן, בעל אחרון מאות נפסד יותר מכולן, שהרי לאחור ולהלק לאחר שיפרעו לזה מחלקו של אחד מהם, שאם יצא עליהם חוב של מנה חולקין אותו להשבח אלקים ראשון זה כ׳ אלקים זה ג׳ וזה ד׳ (שם). גובה מן האחרון. שאפילו יצא שע״ח קודם שבני הן וגבה בעל חוב את חובו, הוה הראשון לגוזלה קודם לגבות את המגיע עד שיגבה כל חובו ואחריו יטול שני והשלישי יפסיד (שם).

עין משפט נר מצוה

קסג א מיי׳ פ״ט מהל׳ זכיה ומתנה הל״ד סמג עשין פב טוש״ע חו״מ סי׳ רמה סעיף י:

קסד ב מיי׳ פ״ט מהל׳ מרומות הלכה ו:

קסה ג מיי׳ שם ופ״ד מהל׳ זכיה ומתנה הל״ג ועי׳ במ״מ סמג עשין פב טור שו״ע חו״מ סי׳ רמה סי״ח:

קסו ד ה מיי׳ פ״ט מהל׳ זכיה ומתנה הל׳ יג ורד סמג עשין פב לד טוש״ע חו״מ סי׳ רנג ס״ט:

קסז ו ז מיי׳ שם פי״ח הל׳ טז ח יח סמג שם טוש״ע חו״מ סי׳ רנג סעיף ח:

רבינו גרשום

שותק ולבסוף צווח קנה. דכיון דשתק בשעת מתנה אדדויי אורי ליה לקבל: זיכה לו. המתנה על ידי אחר: אם רבן שני כהן. זה שנכתב לו הנכסים: כבר זכו בהן יורשי נותן: והרינן בה ות״ק אפ״ר עומד וצווח. המקבל סבירא ליה דאוכלים בתרומה אמאי הא צווח דלא בעי להו: מיהדר קא הדר ביה. דלא בעי להו אבל כיון דשתק מעיקרא קנונהו: הוכיח סופו על תחלתו. דמעולם לא היה דעתו לקבלו. והאי דלא צווח בשעה שזיכה לו על ידי אחר דסבר מאי איכפת ליה שזיכה אותו ע״י אחר כל זמן שלא בא לידו מאי אצווח: תנו מאתים זוז לפלוני וש׳ לפלוני וח׳ לפלוני אין אומרי׳ כל הקודם באותו שטר מתנה זכה. תחלה אלא כולם זכו כאחת שלא היה יכול להוציא שני שמות כאחד אם לא שיקדים זה לזה לפיכך זכה זה כזה. ולפיכך אם יצא עליו על זה הנותן שטר חוב שהיה חייב ממון גובה בעל חובו מכולן. דאין יכול לומר הראשון כי בעת שזכיתי אני במתנתי עדיין הנחתי לך מקום לגבות ממנו ולא השני יכול לומר לו כן לפי שכולם זכו כאחת: אבל אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני ואחריו לפלוני. מדקאמר ואחריו הכא משמע דאם ישתייר כלום אחרי שיתנו לראשון יתנו לשני [ואם ישתייר משנין] תנו לשלישי כל הקודם בשטר מתנה כעין שהן כתובים זכה תחלה. לפיכך אם יצא שטר חוב גובה מן האחרון שכל אחד מן הראשונים יכול לומר לו הנחתי לך מקום עדיין לגבות הימנו: אם אין לו. השלמת כל חובו מן האחרון: חוזר וגובה מן שלפניו. היינו אותו שזכה קודם האחרון: אין לו. עדיין השלמה: גובה משלפני פניו. מן הראשון: [כראוי לו]. האי דקאמר בראוי לו לטפויי מילתא קאתי דבלאו הכי היה נוטל בכורתו. אבל מדקאמר לישנא יתירא נוטלן ונוטל את בכורתו כדאמר לקמן הא מני ר״ע היא דדייק לישנא יתירא: אם אמר תנו לו. מאתים זוז בבכורתו ידו על העליונה. אם בכורתו יותר על מאתים יטול בכורתו ואם מאתים זוז יותר יטול מאתים. וכי האי גוונא מפרשי גבי אשתו וגבי בעל חובו: